TARBIJAKAITSE JA
TEHNILISE JÄRELEVALVE
AMET

Välisinvesteeringute taustakontroll 2024

Alates 1. septembrist 2023 rakendus Eestis välismaiste otseinvesteeringute taustauuringumehhanism ja alustati riigi toimimise seisukohalt olulistesse valdkondadesse kolmandatest riikidest tehtavate investeeringute mõjude hindamisega. Välisinvesteeringu usaldusväärsuse hindamise eesmärgiks on tagada Eesti ja muu Euroopa Liidu liikmesriigi julgeolek ning avalik kord läbi loakohustuse, järelevalve ning koostöö teiste liikmesriikide ja Euroopa Komisjoniga. Sama tähtis välisinvesteeringuga kaasnevate ohtude tuvastamisega on seejuures veendumine negatiivsete mõjude puudumises, mida praktikas välisinvesteeringu loamenetlus enamasti endast kujutabki.

Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ameti (TTJA) peamiste ülesannetena välisinvesteeringute usaldusväärsuse hindamisel on loamenetluste läbiviimine ja välisinvesteeringukomisjoni töö korraldamine, ettevõtjate, huvigruppide ja välisinvestorite teadlikkuse tagamine ning nõustamine, riikliku järelevalve teostamine nõuete täitmise üle ning koostöö tagamine teiste liikmesriikide ja Euroopa Komisjoniga.

Load välisinvesteeringuks Eestis

2024. aastal andis TTJA välja kokku viis välisinvesteeringu luba, mille käigus hinnati erinevate Ameerika Ühendriikidest, Šveitsist, Kaimanisaartelt, Jaapanist ja Guernseylt pärinenud investeeringute mõju elutähtsa teenuse osutamisele, riigi tegevusvaru hoidmisele, meediavabadusele ja meedia mitmekesisusele ning riigi osalusega ettevõtjates. Välisinvesteeringutega seotud tehingute koguväärtus ulatus üle 300 miljoni euro, millest Eesti sihtettevõtjate osa moodustas pea kolmandiku ehk piltlikult veendusime, et riigile olulistesse valdkondadesse investeeritud 100 miljonit eurot ei too kaasa negatiivseid mõjusid ega ohusta meie majandusjulgeolekut.

Keskmiselt kulus TTJA-l välisinvesteeringu loa väljastamiseks 24 päeva. Kui välja jätta üks keerukam juhtum, mil tähtaega pikendati, on keskmine menetlusaeg 20 päeva ehk kolmandiku võrra kiirem ette nähtud 30 päevasest menetlustähtajast. Selle aja sisse mahtus lisaks loa vormistamisele nii välisinvesteeringukomisjoni poolt välisinvesteeringu mõju hindamine, kui ka välisinvesteeringule teistelt liikmesriikidelt ja Euroopa Komisjonilt tagasiside saamine.

Koostöö Euroopaga

2024. aastal saabus TTJA-le EL liikmesriikidelt ühes kuus keskmiselt 39 teavitust alustatud loamenetluste kohta. Teavitustes välja toodud investeeringute puhul olid suuremad Euroopasse investeerijad Ameerika Ühendriigid, Ühendkuningriik, Hiina, Jaapan, Kanada ja Kaimanisaared. Enim investeeritakse infotehnoloogia ja telekommunikatsiooni, tootmise ja tehnoloogia, energia, meditsiini, tervishoiu ja farmaatsia, jae- ja hulgimüügi ning kaubandusvaldkondadesse. Välisinvestorite arv Venemaalt ja Valgevenest on selges langustrendis ning nende osakaal vähenenud ühele protsendile. Üldjuhul on tegemist väiksemate investeeringutega mõnes teises riigis resideeruvate eraisikute poolt või tehakse tehinguid varaga seoses tegevuse lõpetamisega Venemaal või Valgevenes.

Rohkem kui kolmandikul EL liikmesriikidesse suunatud investeeringutest on seos Baltikumiga, mis tähendab, et investeeringu saaja või investor on otseselt või kaudselt majandusliku tegevuse läbi seotud ka Eesti, Läti või Leeduga. Näiteks sihtettevõtja ise või läbi oma ema- või tütarettevõtja müüb teenuseid või kaupu Balti riikides või investori portfooliosse kuulub mõni Baltikumis tegutsev ettevõtja – mõlemal juhul on nende tegevusel meile mõju ning ühel või teisel moel on seda ka tehtaval välisinvesteeringul.

Teadlikkuse tõstmine ja järelevalve

2024. aastal viis TTJA läbi kokku 15 järelevalvemenetlust veendumaks, et välisinvestorid ei ole rikkunud välisinvesteeringu loa kohustust. Välisinvesteeringu usaldusväärsuse hindamise seaduses sätestatud nõuete rikkumisi ei tuvastatud, millest võib järeldada, et teadlikkus loakohustusest on olemas ning sellest peetakse kinni. Välisinvesteeringu usaldusväärsuse hindamise seaduse väljatöötamisel majandus- ja kommunikatsiooniministeeriumi poolt tehtud head koostööd erialaorganisatsioonidega jätkas TTJA juba enne loakohustuse rakendamist ning möödunud aastal oli muust enam fookuses info jagamine Eestis tegutsevatele välisinvestoritele. Välisinvesteeringu loa kohustusega seoses nõustasime ettevõtjaid 24 korral ning keskendusime ajakohase info- ja abimaterjalide avaldamisele TTJA kodulehel.

Välisinvesteeringute usaldusväärsuse hindamine on ennetav ja heidutav majandusjulgeoleku tagamise vahend, mis aitab ära hoida, tõkestada ja maandada majanduse kaudu Eesti suveräänsusesse sekkumist. Strateegiliste majandusharude sõltumatuse tagamiseks ja ohu ennetamiseks on oluline veenduda neisse tehtavate investeeringute päritolus, seejuures säilitades meie atraktiivsuse avatud investeeringukeskkonna ja konkurentsieeliseid pakkuva välisinvesteeringute sihtriigina. Avatus, läbipaistvus ja võrdsus on kandvateks komponentideks stabiilse ja turvalise ettevõtluskeskkonna vundamendis.

Koos loome ohutuma ja õiglasema Eesti!

Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet

VÄLISINVESTEERINGUTE USALDUSVÄÄRSUSE HINDAMISE 2024. AASTA KOKKUVÕTE

Välisinvesteeringu load

5 väljastatud luba

hinnatud mõju elutähtsa teenuse osutamisele, riigi tegevusvaru hoidmisele, meediavabadusele ja meedia mitmekesisusele, riigi osalusele ettevõtluses

loamenetluse keskmine pikkus 24 päeva

tehingute koguväärtus üle 300 miljoni euro

välisinvestorid Ameerika Ühendriikidest, Šveitsist, Kaimanisaartelt, Jaapanist ja Guernseylt

Euroopa Liidu liikmesriikide teavitused

keskmiselt 39 teavitust kuus

suurimateks investeerijateks on Ameerika Ühendriigid, Ühendkuningriik, Hiina, Jaapan, Kanada ja Kaimanisaared

rohkem kui kolmandikul EL liikmesriikidesse suunatud investeeringutest on seos Baltikumiga

investorid Venemaalt ja Valgevenest moodustavad kokku 1%

enim investeeritakse sihtettevõtjatesse, kelle tegevusalad on seotud IT ja telekommunikatsiooni, tootmise ja tehnoloogia, energia, meditsiini, tervishoiu ja farmaatsia, jae- ja hulgimüügi ning kaubandusega

enim teavitavad investeeringutest Hispaania, Austria, Itaalia ja Prantsusmaa

Järelevalve, teadlikkus ja õigusruum

arvamus väljaminevate investeeringute valgele raamatule

24 nõustamist

15 järelevalvemenetlust võimalike rikkumiste tuvastamiseks

sisend valitsuse seisukoha kujundamiseks EL välisinvesteeringute määruse muutmisettepanekule

FICE Conference 2024

2 analüüsi EL välisinvesteeringute määruse kompromisstekstidele

vastused korduma kippuvatele küsimustele ja alati ajakohane info

>>> www.ttja.ee <<<